

Tomasz Pudłocki

Zakład Historii Kultury i Edukacji Historycznej

Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego

tomaszpudlocki@hoga.pl

Konferencja naukowa poświęcona pamięci Prof. Andrzeja Gawrońskiego

(Przemyśl, 1 kwietnia 2016 r.)

Streszczenie

Autor przedstawił sprawozdanie z konferencji naukowej „Andrzej Gawroński (1885-1927) – poliglota i uczonej”. Sesję zorganizowało Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemyślu, I Liceum Ogólnokształcące im. Juliusza Słowackiego w Przemyślu oraz Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli – Oddział w Przemyślu w dniu 1 kwietnia 2016 r. Konferencję poświęcono różnym aspektom życia i działalności naukowej jednego z najsłynniejszych lingwistów świata – profesora filologii orientalnej uniwersytetów krakowskiego i lwowskiego, krótko mieszkającego również w Przemyślu. Materiały z sesji zostały opublikowane w zeszycie *Literatura i Język* „Rocznika Przemyskiego” w roku 2016.

Słowa kluczowe: *Andrzej Gawroński • Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemyślu • konferencja • historia nauki*

INFORMACJA O PUBLIKACJI		e-ISSN 2543-702X ISSN 2451-3202		 BRYLANTOWY MODEL OTWARTEGO DOSTĘPU
CYTOWANIE PUDŁOCKI Tomasz 2016: Konferencja naukowa poświęcona pamięci Prof. Andrzeja Gawrońskiego (Przemyśl, 1 kwietnia 2016 r.). <i>Studia Historiae Scientiarum</i> 15, ss. 381–385. DOI: 10.4467/23921749SHS.16.016.6159 Dostęp online: http://pau.krakow.pl/SHS/shs-15-2016-16.pdf				
OTRZYMANO: 21.12.2015 ZAAKCEPTOWANO: 12.10.2016 OPUBLIKOWANO ONLINE: 24.11.2016	POLITYKA ARCHIWIZOWANIA Green SHERPA / RoMEO Colour	LICENCJA 		
WWW	http://pau.krakow.pl/Studia-Historiae-Scientiarum/ http://ejournals.eu/Studia-Historiae-Scientiarum			

Scientific conference dedicated to the memory of Professor Andrzej Gawroński in Przemyśl

Abstract

The author gave to print the report of the scientific “Andrzej Gawroński (1885–1927) – a linguist and scholar.” It was organized by the Society of Friends of Science in Przemyśl, Juliusz Słowacki High School No. 1 in Przemyśl as well as the Podkarpackie Center for Teacher Education Przemyśl Chapter on April 1, 2016. The meeting was devoted to different aspects of life and scientific work of one of the world’s most famous linguists – professor of oriental philology Krakow and Lviv universities, also briefly lived in Przemyśl. Materials from the session are published in *The Przemyśl Yearbook* issue *Literature and Language*.

Keywords: *Andrzej Gawroński • the Society of Friends of Science in Przemyśl • conference • history of science*

Środowisko naukowe skupione wokół ponad stuletniego Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu (działającego pod patronatem Polskiej Akademii Umiejętności) nie od dziś stara się kultywować pamięć o tych uczonych i artystach, którzy byli związani z nadsańskim miastem. W ciągu ostatnich lat w sposób szczególny przypomniano m.in.: językoznawcę – prof. Zenona Klemensiewicza, anglistę i tłumacza – prof. Władysława Tarnawskiego, rzeźbiarza – Józefa Wilka, pisarza – Stefana Grabińskiego, a wiosną 2016 r. – światowej sławy orientalistę i tłumacza – Andrzeja Gawrońskiego. Dla wielu z wymienionych osób Przemyśl był miejscem urodzenia. Niektórzy zdobywali tu wykształcenie, inni byli pedagogami w miejscowych gimnazjach. Tak było z Andrzejem Gawrońskim, który uczęszczał przez kilka lat do miejscowego I Gimnazjum. Nie można zatem się dziwić, że współorganizatorami przemyskich uroczystości, poza TPN, były I Liceum Ogólnokształcące im. Juliusza Słowackiego oraz Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli Oddział w Przemyślu. Wydarzenie ob-

jął honorowym patronatem prezydent miasta Przemyśla, Robert Choma.

Andrzej Gawroński (1885–1927) był synem znanego pisarza i publicysty Franciszka Rawity Gawrońskiego oraz Antoniny z Milkowskich (córką słynnego emigracyjnego działacza Zygmunta Milkowskiego, o pseudonimie Teodor Tomasz Jeż). W latach 1894–1899 Gawrońscy mieszkali w Przemyślu. Matka wykupiła pensję dla dziewcząt (kamienica Rynek 5), a ojciec zaangażował się w życie miejscowej inteligencji. Andrzej już wtedy zdradzał ogromny talent językowy. W dorosłym życiu Gawroński wielokrotnie przyjeżdżał do Przemyśla, gdzie miał przyjaciół. Wychowanek Uniwersytetów Lwowskiego i Lipskiego pracował jako docent, a następnie profesor filologii indyjskiej i językoznawstwa indoeuropejskiego na Uniwersytecie Jagiellońskim. W listopadzie 1918 r. wziął udział w walkach polsko-ukraińskich o Lwów. W 1920 r. został profesorem zwyczajnym językoznawstwa indoeuropejskiego i filologii indyjskiej na Uniwersytecie Lwowskim. Gawroński aktywnie pracował na rzecz tworzenia i rozwijania struktur pozauniwersyteckich badań językoznawczych w Polsce. Pozostawił po sobie dorobek ilościowo niewielki, ale niezmiernie wartościowy i do dziś aktualny. Był obdarzony znakomitą pamięcią. Uważa się, że znał ponad 140 języków. W połowie życia zapadł na gruźlicę płuc, która przyczyniła się do jego przedwczesnej śmierci.

Osoba Gawrońskiego, choć bywa przypominana, ze względu na wręcz fenomenalne a zarazem fundamentalne osiągnięcia na polu filologii indyjskiej i językoznawstwa, nie cieszy się większym zainteresowaniem badaczy – może właśnie ze względu na szeroki wachlarz zainteresowań Gawrońskiego i duże kompetencje potrzebne do ich oceny. Próba przełamania impasu była sesja naukowa i uroczystości zorganizowane w budynku I LO im. J. Słowackiego w Przemyślu 1 kwietnia 2016 r. Wybór miejsca nie był przypadkowy – w tym budynku uczony pobierał przez kilka lat naukę na poziomie szkoły średniej.

Sesję otworzył dyrektor I LO, mgr Tomasz Dziurak. Przypomniał on, że w szkole od kilku lat podejmowane są działania mające na celu utrwalenie pamięci o wybitnych uczniach i nauczycielach. Wśród patronów sal lekcyjnych są m.in.: biskup przemyski – Józef Sebastian Pelczar (były profesor i rektor UJ), malarze – Julian Fałat i Marian Stroński, pisarz – Stefan Grabiński. Tomasz Dziurak podziękował

współorganizatorom spotkania, dyrektorowi przemyskiego oddziału PCEN, Piotrowi Pilchowi i wiceprezes TPN, dr Ewie Grin-Piszczyk, za podjęcie trudu organizacji uroczystości. Słowa podziękowania zostały skierowane także do przybyłych gości,

Konferencję „Andrzej Gawroński (1885–1927) – poliglota i uczony” prowadził Autor niniejszego tekstu, a prelegentami byli członkowie Towarzystwa Przyjaciół Nauk, reprezentujący różne środowiska naukowe. Mgr Arkadiusz S. Więch (doktorant Uniwersytetu Rzeszowskiego) przedstawił środowisko rodzinne Gawrońskiego i jego powiązania z Przemyślem. Dr hab. Maria Stinia (Instytut Historii UJ) omówiła warunki funkcjonowania nauki w Galicji i najważniejsze osiągnięcia miejscowych filologów i lingwistów. W sposób szczególny uwypukliła problemy w rozwoju badań orientalnych, którym Gawroński poświęcił największą liczbę swoich prac naukowych. Dr Mariusz Chrostek (Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego) w referacie „Sądy językoznawców o Andrzeju Gawrońskim świadectwem geniuszu multilingwisty” naświetlił różne aspekty nieprzeciętnego talentu lingwistycznego Gawrońskiego, które przetrwały w pamięci potomnych. Mgr Antoni Sarkady (Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej) omówił dokonane przez Gawrońskiego kunsztowne przekłady *Rubaiyat* autorstwa Omara Chajjama, średniowiecznego poety perskiego, uznając je za *opus vitae* uczonego. Konferencję zakończył referat dra hab. Tomasza Pudłockiego (Instytut Historii UJ) pt. „*Scripsi, et salvavi animam meam*. Władysław Tarnawski w świetle korespondencji do Andrzeja Gawrońskiego”, poświęcony przyjaźni poliglota z przemysko-lwowskim anglistą.

Istotnym wydarzeniem towarzyszącym konferencji było nadanie sali 37 patronatu Andrzeja Gawrońskiego. O jego osobie i dokonaniach będzie przypominać społeczności szkolnej tablica pamiątkowa oraz wystrój poświęconej mu klasy. Artystyczna oprawa była dziełem młodzieży licealnej i Adama Karasia, którzy zaprezentowali fragmenty tłumaczeń poetyckich Gawrońskiego.

Warto podkreślić, że tego typu inicjatywy są doskonałą okazją dydaktyczną. Przyczyniają się bowiem do uświadomienia sensu i znaczenia nauki języków obcych. Nie tylko dla samego ich poznawania, ale używania ich jako kluczy w lepszym rozumieniu mentalności, historii, tradycji i kultury innych grup etnicznych oraz narodów. Takie właśnie

podjęcie cechowało działalność Gawrońskiego, o czym wielokrotnie pisał w swoich tekstach.

W dniu konferencji ukazał się, wydany nakładem Towarzystwa Przyjaciół Nauk i Archiwum Państwowego w Przemyślu, 3. tom *Przemyskiego słownika biograficznego*, w którym znajdują się obszerne biografie Andrzeja Gawrońskiego i jego ojca Franciszka. Podczas sesji była możliwość nabycia *Słownika*.

Materiały z sesji zostały opublikowane na łamach zeszytu *Literatura i Język* „Rocznika Przemyskiego” w roku 2016.

Bibliografia

BUDZYŃSKI Zdzisław, KAMIŃSKA-KWAK Jolanta

2009: *Ponad podziałami. Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemyślu w latach 1909–2009*. ISSN 0239-6602, ss. 176–206.

CHROSTEK Mariusz

2016: *Złote lata polonistyki lwowskiej (1919–1939)*. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego. ISBN 978-83-7996-274-7, ss. 266–278, 338–342.

FORTUNA-SKIBIŃSKA Bożena

2008: Odsłonięcie tablicy pamiątkowej Józefa Wilka. *Biuletyn Informacyjny Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu*, ss. 97–98.

PUDŁOCKI Tomasz

2016: Przykład roli tradycji, przyjaźni i nauki języków obcych – uroczystości poświęcone pamięci prof. Andrzeja Gawrońskiego w Przemyślu. *Nauczyciel i Szkoła. Miesięcznik Podkarpackiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie* 4(67), ss. 18–19.

SARKADY Antoni

2016: Gawroński Andrzej. [W:] *Przemyski słownik biograficzny*. T. 3. Red. Ewa Grin-Piszczyk, Tomasz Pudłocki, Anna Siciak. Przemyśl: Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemyślu, Archiwum Państwowe w Przemyślu, ss. 65–69.

